

TEORIJE ČVRSTOĆE

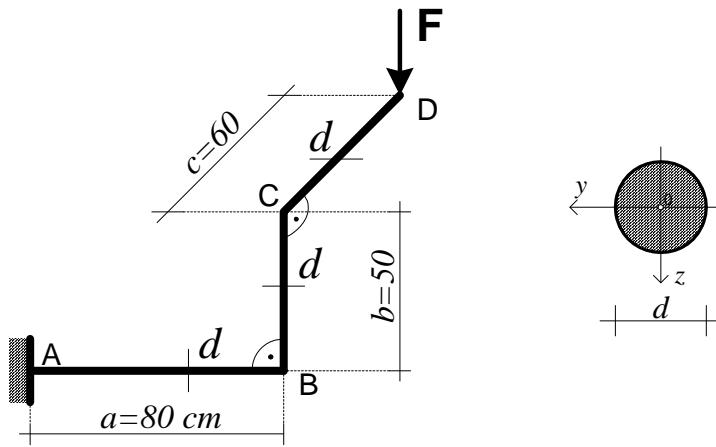
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
GRAĐEVINSKI FAKULTET

ZAVOD ZA TEHNIČKU MEHANIČKU

ZADATAK 6.

Štap okruglog poprečnog presjeka promjera "d" opterećen je vertikalnom silom $F = 12 \text{ kN}$.

Treba odrediti promjer štapa po svim teorijama čvrstoće, ako je granica tečenja materijala pri jednoosnom pritisku i jednoosnom rastezanju $\sigma_T = 280 \text{ MPa}$. Koeficijent sigurnosti je jednak za pritisak i rastezanje i iznosi $k = 2,0$, a Poissonov koeficijent za materijal je $\nu = 0,30$.

$$I_y = I_z = \frac{\pi \cdot d^4}{64}$$

$$W_y = \frac{I_y}{\frac{d}{2}} = \frac{\pi \cdot d^3}{32}$$

$$I_p = I_y + I_z = \frac{\pi \cdot d^4}{32}$$

$$W_p = \frac{I_p}{\frac{d}{2}} = \frac{\pi \cdot d^3}{16} = 2 \cdot W_y$$

$$M_s^{CD} = F \cdot c = 7,20 \text{ kNm}$$

$$M_t^{CD} = M_t^{CB} = 0$$

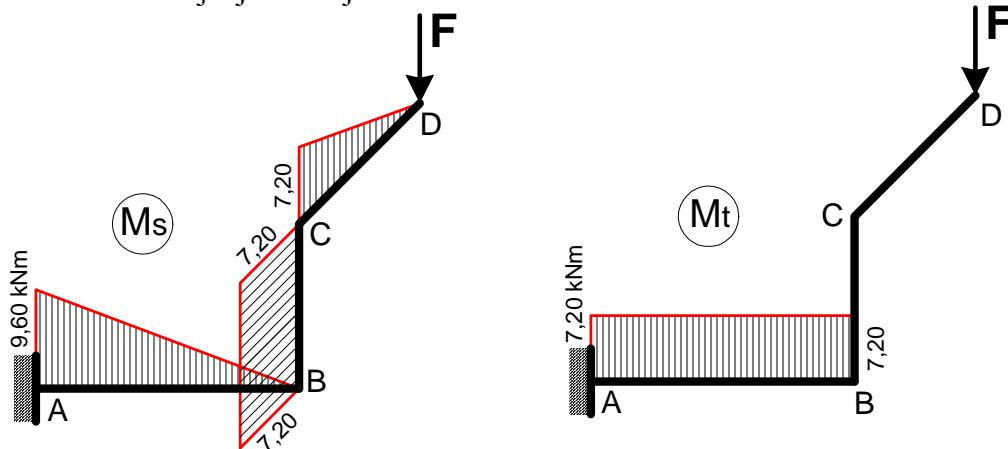
$$M_s^{CB} = M_s^{BC} = F \cdot c = 7,20 \text{ kNm}$$

$$M_t^{BA} = M_t^{AB} = F \cdot c = 7,20 \text{ kNm}$$

$$M_s^{BA} = 0$$

$$M_s^{AB} = F \cdot a = 9,60 \text{ kNm}$$

Dijagrami momenata savijanja i torzije:

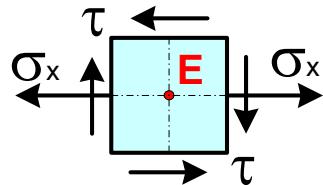
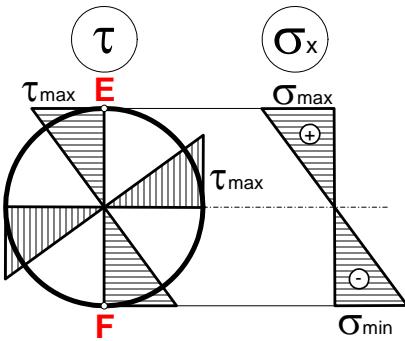

Kritični presjek je presjek **A**, zbog toga što u njemu postoji moment savijanja i moment torzije:

$$M_s = 9,60 \text{ kNm}$$

$$M_t = 7,20 \text{ kNm}$$

PRESJEK A

Opasne točke presjeka **A** su **E** i **F** u kojima postoji ravninsko stanje naprezanja:

$$\sigma_x = \frac{M_s}{W_y} \quad \tau = \frac{M_t}{W_p} = \frac{M_t}{2 \cdot W_y}$$

Glavna naprezanja u točki **E** iznose:

$$\sigma_1 = \frac{\sigma_x}{2} + \frac{1}{2} \sqrt{\sigma_x^2 + 4 \cdot \tau^2} \quad \sigma_2 = \frac{\sigma_x}{2} - \frac{1}{2} \sqrt{\sigma_x^2 + 4 \cdot \tau^2}$$

$$\sigma_1 = \frac{M_s}{2 \cdot W_y} + \frac{1}{2} \sqrt{\left(\frac{M_s}{W_y}\right)^2 + 4 \cdot \left(\frac{M_t}{2 \cdot W_y}\right)^2} = \frac{1}{2 \cdot W_y} \left(M_s + \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right)$$

$$\sigma_2 = \frac{M_s}{2 \cdot W_y} - \frac{1}{2} \sqrt{\left(\frac{M_s}{W_y}\right)^2 + 4 \cdot \left(\frac{M_t}{2 \cdot W_y}\right)^2} = \frac{1}{2 \cdot W_y} \left(M_s - \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right).$$

Uvjeti čvrstoće za dimenzioniranje štapa:

a) Po **I. teoriji** najvećih normalnih naprezanja:

$$\sigma_{ek} = \sigma_1 = \frac{1}{2 \cdot W_y} \cdot \left(M_s + \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right) \leq \sigma_{dop} \quad \sigma_{dop} = \frac{\sigma_T}{k} = \frac{280}{2} = 140 \text{ MPa}$$

$$W_y \geq \frac{1}{2 \cdot \sigma_{dop}} \cdot \left(M_s + \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right) = \frac{1}{2 \cdot 140} \cdot \left(9,60 \cdot 10^6 + 10^6 \cdot \sqrt{9,60^2 + 7,20^2} \right) = \\ = 77142,86 \text{ mm}^3$$

$$W_y = \frac{\pi \cdot d^3}{32} \quad \Rightarrow \quad d \geq \sqrt[3]{\frac{32 \cdot W_y}{\pi}} = \sqrt[3]{\frac{32 \cdot 77142,86}{\pi}} = 92,28 \text{ mm}$$

b) Po **II. teoriji** najvećih normalnih deformacija:

$$\sigma_{ek} = \sigma_1 - \nu \cdot \sigma_2 = \frac{1}{W_y} \cdot \left(\frac{1-\nu}{2} \cdot M_s + \frac{1+\nu}{2} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right) \leq \sigma_{dop}$$

$$W_y \geq \frac{1}{\sigma_{dop}} \cdot \left(\frac{1-\nu}{2} \cdot M_s + \frac{1+\nu}{2} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right) = 79714,29 \text{ mm}^3$$

$$d \geq \sqrt[3]{\frac{32 \cdot W_y}{\pi}} = 93,29 \text{ mm}$$

c) Po **III. teoriji** najvećih posmičnih naprezanja:

$$\sigma_{ek} = \sigma_1 - \sigma_2 = \frac{1}{W_y} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \leq \sigma_{dop}$$

$$W_y \geq \frac{1}{\sigma_{dop}} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} = 85714,29 \text{ mm}^3$$

$$d \geq \sqrt[3]{\frac{32 \cdot W_y}{\pi}} = 95,58 \text{ mm}$$

d) Po **IV. teoriji** potencijalne energije deformacija:

$$\sigma_{ek} = \sqrt{\sigma_1^2 + \sigma_2^2 - 2 \cdot \nu \cdot \sigma_1 \cdot \sigma_2} = \frac{1}{W_y} \cdot \sqrt{M_s^2 + \frac{1+\nu}{2} \cdot M_t^2} \leq \sigma_{dop}$$

$$W_y \geq \frac{1}{\sigma_{dop}} \cdot \sqrt{M_s^2 + \frac{1+\nu}{2} \cdot M_t^2} = 80132,54 \text{ mm}^3$$

$$d \geq \sqrt[3]{\frac{32 \cdot W_y}{\pi}} = 93,46 \text{ mm}$$

e) Po **V. teoriji** potencijalne energije promjene oblika:

$$\sigma_{ek} = \sqrt{\sigma_1^2 + \sigma_2^2 - \sigma_1 \cdot \sigma_2} = \frac{1}{W_y} \cdot \sqrt{M_s^2 + 0,75 \cdot M_t^2} \leq \sigma_{dop}$$

$$W_y \geq \frac{1}{\sigma_{dop}} \cdot \sqrt{M_s^2 + 0,75 \cdot M_t^2} = 81766,22 \text{ mm}^3$$

$$d \geq \sqrt[3]{\frac{32 \cdot W_y}{\pi}} = 94,09 \text{ mm}$$

f) Po **Mohrovoj teoriji** čvrstoće:

$$\sigma_{ek} = \sigma_1 - \mu \cdot \sigma_2 = \frac{1}{W_y} \cdot \left(\frac{1-\mu}{2} \cdot M_s + \frac{1+\mu}{2} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \right) \leq \sigma_{dop} \quad \mu = \frac{\sigma_{vl \ dop}}{\sigma_{tl \ dop}} = 1$$

Ako je granica tečenja pri jednoosnom rastezanju jednaka granici tečenja pri jednoosnom pritisku ($\sigma_{vl \ dop} = \sigma_{tl \ dop} = \sigma_{dop}$) onda se uvjeti čvrstoće prema Mohrovoj teoriji podudaraju s uvjetima prema teoriji najvećih posmičnih naprezanja.

$$\sigma_{ek} = \sigma_1 - \sigma_2 = \frac{1}{W_y} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} \leq \sigma_{dop}$$

$$W_y \geq \frac{1}{\sigma_{dop}} \cdot \sqrt{M_s^2 + M_t^2} = 85714,29 \text{ mm}^3$$

$$d \geq \sqrt[3]{\frac{32 \cdot W_y}{\pi}} = 95,58 \text{ mm} .$$

Rezultati izračunatih promjera štapa prikazani su u slijedećoj tablici:

	I. teorija čvrstoće	II. teorija čvrstoće	III. teorija čvrstoće	IV. teorija čvrstoće	V. teorija čvrstoće	Mohrova teorija
$W_y (\text{mm}^3)$	77142,86	79714,29	85714,29	80132,54	81766,22	85714,29
$d (\text{mm})$	92,28	93,29	95,58	93,46	94,09	95,58

Odabrani promjer štapa **$d = 96 \text{ mm}$** zadovoljava po svim teorijama čvrstoće.